
Nordiske Udkast

Tidsskrift for kritisk samfundsforskning – Årgang 53, nr. 2

Er det på tide vi DAF(FER)?

Kritikkens hjemløshed får en plads

Christine Volck Paulsen

Stud.psych, arrangør af Den Alternative Forelæsningsrække, Københavns Universitet

Sarah-Emilie Gundolf Josiasen

Cand.psych, fhv. arrangør af Den Alternative Forelæsningsrække, Københavns Universitet

Resume

Denne artikel undersøger, hvordan Den Alternative Forelæsningsrække (DAF) er opstået som en konkret praksis og et rum for kritik og håb blandt psykologistuderende ved Københavns Universitet. Med afsæt i erfaringer fra de seneste års studenterkritik af en tiltagende faglig indsnævring på psykologiuddannelsen viser vi, hvordan forsøg på dialog "indenfor murerne" ofte er blevet mødt med symbolsk inddragelse, misgenkendelse og afvisning. Inspireret af den hysteriske position i den universitære diskurs (Byrckel, 2015) og Sedgwicks (2023) sondring mellem paranoid og reparativ læsning, analyserer vi, hvordan kritikken kan miste retning, når den udelukkende drives af afsløring. Vi argumenterer for, at Den Alternative Forelæsningsrække fungerer som en konkret utopi (Nissen, 2014) og en counter-hegemonisk praksis (Mørck et al., 2024), hvor studerende får mulighed for både at stille spørgsmål og skabe alternativer i samarbejde frem for opposition. Forelæsningsrækken udgør dermed ikke blot en kritik af den hegemoniske faglighed, men også et håbefuldt, kollektivt forsøg på at genforankre psykologien i mangfoldighed, nysgerrighed og omsorg – og give kritikken et (foreløbigt) hjem.

Nøgleord:

Studenterkritik, psykologiuddannelsen, faglig mangfoldighed, kollektive praksisser, Den Alternative Forelæsningsrække.

Kontakt: Christine V. Paulsen: bw533@psy.ku.dk, Sarah-Emilie G. Josiasen: mfg810@psy.ku.dk

Introduktion: En kritik udenfor murerne

Nærværende artikel er en refleksion og analyse af to psykologistuderende, som har deltaget i at skabe, vedligeholde og bære kritikken af den faglige indsnævring på psykologiuddannelsen ved Københavns Universitet. I kølvandet på kritikken var der forskellige grupperinger, som deltog i at vise, hvordan denne indsnævring så ud, og hvordan vi mærkede den som studerende (Sandorff, 2021a). Én gruppe, PsyKritik, lavede pensumundersøgelser i 2021-2022 af, hvordan pensum over tid havde udviklet sig til at opprioritere naturvidenskabelige tilgange og kvantitative metoder på pensum. PsyKritik fremhævede, at kritikken ikke var rettet imod disse tilganges legitimitet eller berettigelse på uddannelsen, men omfanget af dem, der blev på bekostning af andre særligt kritisk samfundvidenskabelige- og humanvidenskabelige perspektiver. Disse perspektiver, der blev skåret væk, mente mange psykologistuderende fortsat var grundsten i deres (ud)dannelse til at blive gode psykologer, derfor satte de studerende sig for tale op om bekymringen. De psykologistuderendes studieblad Indput leverede diverse artikler med analyser af den faglige indsnævring og ensretning, der mærkedes blandt de psykologistuderende. Disse artikler kan man finde på Indputs hjemmeside (Indput, 2025), hvor der bl.a. er artikler, som viser den tendens der har været i pensumudvikling, samt artikler der analyserer de studerendes og videnskabeligt ansattes positioner i forhold til kritikken og den faglige ensretning af både ansættelser og undervisningsindhold, herunder særligt én udgave med titlen: Tingenes tilstand fra 2021 (Indput, 2025).

Vi har på den måde længe forsøgt at føre vores kritik *indenfor murerne* – i studienævnet, på dialogmøder og i artikler i dagspressen, men det handlerum, vi havde håbet at finde dér, viste sig ofte at være indsnævret og symbolsk. Det er som om dørene står åbne, men rummene er tomme. For at kunne handle, måtte vi, ligesom Esther i Nathansens skuespil *Indenfor murerne* fra 1912, træde udenfor. Stykket drages ind for at vise en fortælling, vi kan spejle os i. Det skildrer en ung kvinde, der må forlade sin familie og trosmæssige ophav for at følge sin egen overbevisning. Ikke i trods, men af nødvendighed. På samme måde har vi ikke forladt universitetet, men vi har skabt et rum ved siden af det, hvor det faktisk er muligt at tale, lytte og lære på andre måder. Her blev Den Alternative Forelæsningsrække dét rum for os. Et sted, hvor vi ikke længere behøver at bede om lov til at være til stede med vores humanvidenskabelige og kritisk samfundvidenskabelige psykologiske perspektiver, og hvor vi selv er med til at definere, hvad der er værd at vide som psykologistuderende – og fremtidige psykologer. For at vende tilbage til vores situation, var kritikken på ingen måde ny, men oplevelsen af afmagt tog til, hvorpå PsyKritik og Indput samlede sig om at skabe noget

andet, som vi beskrev skulle foregå “udenfor murerne” i symbolsk forstand. Det blev til Den Alternative Forelæsningsrække.

En hyldest til hysterikeren

Den Alternative Forelæsningsrække er altså født ud af en slags mistillid: til pensum, til ansættelser, til universitetets og studienævnets løfter om faglig bredde. Forelæsningsrækken er også født ud af en slags håb - håbet om en anden psykologi, hvor der gives plads til en mangfoldighed i teori, metode og praksis. Mistilliden var ikke første, andet eller tredje afsats for kritikken, men det blev en afsats for at have en stemme, som ikke blev viklet ind i den universitære diskurs. Tine Byrckel fremlægger i sin artikel “Den sidste kat lukker og slukker – Psykoanalysen som hysterisk symptom for den universitære diskurs” (2015), hvordan den universitære diskurs fremmer en form for **dogmatisk vidensproduktion**, der producerer *ensartede, spaltede subjekter* gennem en type viden, som ikke nødvendigvis er kritisk eller nyskabende (Byrckel, 2015, s. 197). Byrckel tilføjer en anden type subjekt, som tør gøre op med den universitære diskurs, nemlig den hysteriske. Hun fremlægger det således:

”Vi forestiller os måske, at der blive lavet videnskab på universitetet, men det er ingenlunde sikkert. Oprindeligt var universitetet jo blot dér, hvor dogmet var. Og det kan sagtens gives videre i samme form. Men det hændes, at der kommer en hysteriker, som ikke kan holde mesteren ud – én som bruger sig selv og sin egen tvivl til at sætte spørgsmål ved mesteren og hans manegeshow. “Det er da ikke rigtigt, det du siger dér!” “Det må kunne ses på en anden måde!?” “Jeg har fundet en fejl i det her...” Det er sådan, hysterikeren spørger til den universitære diskurs. Til farmand.” (Byrckel, 2015, s. 198).

Hvis den universitære diskurs er kendetegnet ved at reproducere viden som noget fastlagt og autoriseret, er den hysteriske diskurs dens forstyrrende modstykke. I Lacans begrebsapparat er det **hysterikeren**, der stiller spørgsmål til autoriteten, som ikke slår sig til tåls med det givne, men insisterer: “*Hvad vil du have, at jeg skal være?*” Det er en position båret af tvivl, længsel og kritik, og netop heri ligger forbindelsen til Den Alternative Forelæsningsrække. Forelæsningsrækken er ikke blot et alternativt pensum, men et sted, hvor det bliver muligt at sætte spørgsmålstejn ved den viden, der ellers fremstår naturlig og nødvendig. Vi inviterer ikke forskere for at vise eller reproducere “det rigtige” pensum, men for at lade kritiske spørgsmål, oversete teorier og alternative stemmer komme til orde. På den måde skaber vi, i både form og indhold,

et rum båret af den hysteriske diskurs: En søgen efter viden, der ikke lukker sig om sig selv men åbner sig mod forandring.

Kritik og paranoide læsninger

Men hvor står vi i dag, flere år inde i kritikken og mange semestre af forelæsningsrækkens levetid, og hvad gør det ved os at blive ved med at skulle *afsløre og gennemskue*? Eve Kosofsky Sedgwick (2023) skriver i sit essay “Paranoid læsning og reparativ læsning”, at den paranoide læsning er drevet af ønsket om afsløring. Den søger beviser på, at noget er galt, og den nærer sig ved at mistænkeliggøre det eksisterende. Det var denne “mistænksomhedens hermeneutik”, arvet fra Marx, Nietzsche og Freud, som vi nu kan se, at vi tog i brug, da vi begyndte at undersøge, hvem der blev ansat, hvad vi blev undervist i, og hvem der *ikke* fik plads på pensum eller indenfor universitets mure.

Vi blev mødt med svar fra vores Institut om: “Udviklingen er helt naturlig” (Sandorff, 2021b). Eller: “Det er ikke os, det er Universitetsloven”. Vi fik at vide, at vi ikke forstod, hvad faglig bredde er. Og da vi blokerede instituttet i 2022, blev vi omtalt som en “voldelig gruppe studerende”. Når man bliver mødt sådan, er det svært ikke at læse videre, mistænkeligt. Sedgwick beskriver, hvordan paranoia smitter. Den skaber “symmetriske relationer”. For at afsløre en tyv, må du tænke som én. Måske endda blive én? Og dér, midt i afsløringsarbejdet, mister man let forbindelsen til det, man kæmper for. For hvad vil det egentlig sige at håbe – midt i en akademisk kultur, der udskifter studerende som sæsonarbejdere og betvivler deres videnskabelighed? Kan man kritisere uden at slide sig selv op?

I Den Alternative Forelæsningsrække har vi fundet et svar. Ikke et endeligt svar, men et rum. Et rum, hvor kritik kan finde form gennem nysgerrighed, respekt og længsel efter noget andet. Vi har ikke bare peget på hullerne i pensum, men vi har forsøgt at udfylde dem. Fem-seks gange per semester bygger vi et rum, hvor stemmer og perspektiver, der ellers udelukkes, får ordet. Her er plads til både at drømme og diskutere, til både den akutte mangel på pensum og det håbefulde, vi drømmer om, skal være repræsenteret. Nogle gange spørger folk os, hvad vi egentlig mener med “faglig bredde”? Vi svarer bedst ved at vise det. Vi gør det hver fredag i et forelæsningslokale, hvor 80-100 stole sjældent er nok. Vi kunne vifte med bannere foran instituttet, men det er måske netop vores ro, vores omhu og vores præcision, der gør det tydeligt: Det er her bredden er. Vi viser jer den. Og alligevel taler den universitære diskurs stadig til os, som om vi ikke har forstået pointen. Som om vi er for paranoide – alligevel ikke vidende nok til at være det. Hvad gør det ved én? Er vi blevet fanget i den paranoide

læsning selv? Sedgwick spørger: “Hvordan ændrer det, jeg ved, den måde jeg handler på?” Vi spørger tilbage: “Hvordan fortsætter vi med at håbe, når vi ved, hvordan det system fungerer, som vi taler ind i?”.

Hverken – eller

Hysterikeren er et symptom på en særlig relation, og netop derfor kan vi, trods ønsket om at træde udenfor murerne, ikke undsige os at være forbundet til den universitære diskurs og de materielle forhold, tilværelsen som studerende rummer. I Freuds Hysterianalyse af Dora (Andkjær Olsen & Køppe, 1984) møder vi en kvinde, der gennem sin opvækst ikke har fået rum eller mulighed for at blive genkendt som et menneske med et intellekt og en seksualitet, der rækker ud over de snævre rammer, hun som kvinde er underlagt. Selv Freud formår ikke at frasige sig at praktisere denne misgenkendelse, da hans egen irritation som modoverføring også undslipper ham i sin analyse af Dora (Andkjær Olsen & Køppe, 1984). Doras hysteri er et forsvar og modsvar til den indskrænkende tilværelse, hun befinder sig i. De kritiske psykologistuderendes position som hysterikeren kan også forstås i lyset af den misgenkendelse, vi er blevet mødt af blandt de universitære autoriteter. I 2018 skrev daværende Institutleder og to andre ansatte et debatindlæg til Politiken kaldet ”*Tre KU-ansatte: De psykologistuderende er for unge, for velstillede, og der er for mange kvinder*”, hvor de efterspurgte en større diversitet i optagelsesprocessen på studiet (Kyllingsbæk et al., 2018). Daværende Institutleder, fremhæver i en kommentar til artiklen, at studiet mangler krøllede hjerner og forklarer, at der blandt de ansatte faktisk er et ønske om, at de studerende tør udfordre de herskende idéer om, hvad der er korrekt viden:

”Mange af vores undervisere ville elske, hvis de studerende en gang i mellem svarede noget andet, end det de forventer, at underviseren gerne vil høre” (Balslev, 2018).

Invitationen til kritisk at engagere sig som studerende virker umiddelbart indbydende, men eftersmagen en smule bitter. Især når vi kigger til de psykologistuderendes historie, som bl.a. var dem, der igangsatte studenteroprøret i ‘68 samt har lavet adskillige blokader, oprørsmomenter og ofte deltager i den offentlige og universitære debat.

Vores bekymring og opråb om en faglig indsnævring på vores uddannelse, herunder særligt humanvidenskabelige og kritisk samfundsvidenskabelige perspektiver, blev mødt af stor kritik blandt mange ansatte. De oplevede, at vi satte spørgsmålstejn ved dem og deres kollegaers faglighed (Danielsen, 2023). At turde stille spørgsmål til mesterdiskursen var ikke længere bestræbelsesværdigt, tværtimod blev vi forsikret, at der ikke var grund til bekymring, for det problem vi adresserede, fandtes ikke (Sandorff,

2021b). Problemet handlede i højere grad om, at vi baserede vores kritik på misforståelser og misinformation (Danielsen, 2023) samt, at instituttet ikke havde været gode nok til at få os til at se kvaliteten af det, vi fejlagtigt kritiserede:

”Jeg tror, at det, der faktisk er vores største opgave – og det som jeg også synes, at det her understreger, at vi måske ikke har været helt gode nok til – er at hjælpe vores studerende med at se, hvordan forskellige perspektiver og metoder kan bruges til at understøtte hinanden.” Udtaler daværende Institutleder på psykologi til Uniavisen (Sandorff, 2021b)

Disse uddrag vidner om en særlig diskursiv praksis, hvor vi som psykologistuderende positioneres som værende for lidt eller for meget. Vi er enten for velfriserede og afrettede, voldelige eller uvidende; *”Hvad vil du have, at jeg skal være?”* spørger vi som hysterikeren til den universitære diskurs.

Når vi som psykologistuderende fremlægger argumenter og konkrete eksempler på, hvordan den faglige udvikling på vores uddannelse bevæger sig i en bekymrende retning, når vi viser, hvordan balancen mellem natur-, samfunds- og humanvidenskabelige perspektiver forsvinder, er der blevet henvist til, at der da tales om misforståelser eller manglende evner til at gennemskue værdien af de universitære autoriteters beslutninger. Vi bliver fortsat bedt om at forklare, hvad vi som studerende konkret mener med faglig bredde, når vi træder indenfor murerne og vover pelsen i håbet om, at instituttet vil være lydhøre. Så sent som i april 2025, på studienævnsmødet for psykologi på KU, blev der fra det videnskabelige personale kommenteret, at vi, de studerende, også kunne rette vores fokus på manglende faglig bredde andre steder, end i Studienævnet (Studienævn for Psykologi, 2025). Hvis det demokratiske organ på Institut for Psykologi, der har til formål at kvalitetssikre uddannelsen (Ministeriet for Uddannelse og Forskning, 2019), ikke er det oplagte sted at bruge sin stemme som studerende, får man også lyst til at spørge: *”Hvor vil I have, at vi skal være?”*. Måske helst i periferien af beslutningerne.

Som studerende er vi underlagt særlige materielle forhold, der begrænser vores mulighed for at forandre den universitære diskurs gennem kritikken. Først og fremmest er den kritiske tænkning ikke længere en grundsten i vores uddannelse, og vi er derfor nødt til at uddanne os selv. Vores tid som studerende kommer også med en udløbsdato. Lad os kalde det døgnfluens vilkår, levetiden er ca. 5-6 år, og der skal medregnes livsomstændigheder og praktiske vilkår som eksamensperioder og studiestart. Helt konkret er der trænge kår for kritikken overvintring. De studerendes kritik af Institut for Psykologi står i overhængende fare for at blive historieløs og flygtig. En konstant udskiftning af studerende i mødet med et evigt behov for ”aktualitet” efterlader os i et

dobbelt bogholderi, hvor vi på den ene side konstant skal aktualisere og konkretisere vores kritik, men samtidig har brug for at stå på skuldrene at det allerede etablerede. Samme udfordring gør sig gældende i det demokratiske organ Studienævnet, hvor de ansattes repræsentanter sidder for 3-årige perioder og bliver aflønnet for deres arbejde, mens studentrepræsentanterne vælges ind for en 1-årig periode og vores tid er frivilligt baseret. Som studerende har du ikke samme vilkår for at skabe en sammenhængende kritik og indflydelse og få en dybere forståelse for de praksisser, der er mulige at påvirke som studentrepræsentant, da du i høj grad er afhængig af de ansattes evne til åbent at indføre dig i de etablerede regler og mulighedsrum.

Faktaarket og dens abstrakte utopi

Der har som bærende element været indtænkt en faglig diversitet og mulighed for at indtage et kritisk samfundsvidenskabeligt ståsted undervejs i vores (videnskabelige) dannelse som psykologistuderende. Vi vil derfor trække på en teoretisk tilgang, der tidligere har været grundsten på bachelorfagene social- og pædagogisk psykologi på Københavns Universitet til at forstå, hvad der udspiller sig i vores studenters politiske praksis. I Morten Nissens kulturhistoriske tilgang til subjektivitetens almengørelse, artikulerer han begrebet standarder. En standard er en idealiseret praksis, med en utopisk forestilling om, hvordan en praksis *kunne* være (Nissen, 2014). Når der i samme situation hersker forskellige kulturer, handlemåder, hensyn og krav, opstår muligheden for en såkaldt standardisering, hvor én særlig standard reflektivt gennemsættes overfor andre mulige standarder (Nissen, 2014). Denne proces løsriver standarden fra sin kontekst og indfører et metaniveau, der ved magt knæsætter andre standarder.

Et godt eksempel på en abstrakt utopi findes, hvis man besøger Københavns Institut for psykologis hjemmeside. Her er der dedikeret en hel side kaldet: *Blokade og faglig udvikling på Institut for Psykologi* (Institut for Psykologi, Københavns Universitet, 2025). Du finder her alt fra tidsoversigter med datonedslag, referater og dokumenter skrevet af forskellige ansatte, der vedrører vores kritik af den faglige udvikling og dertilhørende blokade af vores institut (Institut for Psykologi, Københavns Universitet, 2025). Man får umiddelbart indtrykket af, at der er lagt store kræfter i at afdække *hvad* der skete. Vi snublede i vores besøg også over såkaldte ”faktaark”. Her er der eksempelvis tale om et skriv af den daværende undervisningsgruppe, som udarbejdede undervisningen for faget Udviklingspsykologi (Kampis et al., 2023). ”Faktaarket” indeholder en begrundelse for det udviklingspensum, vi på daværende tidspunkt kritiserede (Kampis et al., 2023). Vi ønsker ikke at underkende denne begrundelse, men blot påpege, at når denne kaldes fakta, er der andre sandheder, der ikke anerkendes som legitime. Ligeledes kan man læse et notat skrevet af daværende forskerklyngele-

dere og viceinstituteder kaldet; “svar på faktuelle fejl i påstande om behandlingen af pensum samt forskerklynge” (Morton et al., 2023). Skribenterne udtrykker i dette skriv, at de håber på, at mere faktuel information vil hjælpe på at løse konflikten. Hjemmesiden og dens indhold kan siges at vidne om en implicit og abstrakt utopi, der gennemsyrrer den universitære standard. En abstrakt utopi, hvor vi gennem evidensbaserings instrumentelle logik og sikker viden, kaldet fakta, som kun udvalgte deltagere (universitetsansatte) har patent på, kan forstå vores omverden. I stedet forsøger vi at vise, at al viden bygger på en erkendelse, som altid er situeret, relationel og værdiladet, og i forsøget på at gøre videnskaben ”neutral” skjules der blot de magtforhold, der allerede præger den dominerende vidensproduktion. Sandheden er konkret og kultiveret, ikke neutral.

Denne abstrakte utopi om objektivitet og sikker viden kan anskues som et udtryk for en standardisering, der afholder nogen fra at kunne deltage (Nissen, 2014). Vi studerende kan indenfor universitets mure i Studienævnet ikke bruge hammeren, hvis tyngde effektivt løser opgaven, men må nøjes med pinden. Alligevel blev vi stærkt kritiseret for under blokaden af institut for psykologi at underkende Studienævnets beslutninger og dermed universitets demokratiske processer (Plechata et al., 2022). Her synes der at være tale om en ideologisk dynamik, hvor ideologi indebærer at konstituere et fællesskab og subjektivere dets deltagere med en almen standard, som tilslører alternativer (Nissen, 2014). Man kan sige, at den universitære standard beror på en abstrakt utopi om kontekstløs objektivitet og fakta. Denne standardisering usynliggør de begrænsninger og motiver der også eksisterer i den universitære praksis, som vi overfladisk har berørt i artiklen. Studienævnet cementeres som universitetets kvalitetssikrende demokratiske organ, der beror på studenterinddragelse. Men blot fordi det står nedskrevet, er det langt fra den jordiske virkelighed, vi studerende befinder os i. Den abstrakte norm om studenterinddragelse (en afstemning i studienævnet om pensum) bliver i dette eksempel mere vigtig end den konkrete (over hundrede studerende, der udtrykker vores bekymring for pensumudviklingen). Der opstår et gab mellem standarden og aktørernes virkelige handlinger (Nissen, 2014). Vi, studerende, bliver positioneret som antidemokratiske, fordi vi udfordrer den abstrakte norm om studenterinddragelse i kraft af vores kritik og til stadighed kræver en konkretisering, der indebærer, at vi i praksis erfarer, at vores stemmer bliver taget alvorligt. Nissen (2014) fremhæver den konkrete utopi som modstykke til den abstrakte og opfordrer til, at vi forholder os til vores egne utopier. Det var derfor på tide, at vi løftede blikket og fremskrev vores konkrete utopi: Den Alternative Forelæsningsrække.

Hvem samler affaldet efter revolutionen?

Vi ønsker ikke blot at diagnosticere tingenes tilstand, men reflektere over, hvordan vi skaber forandring til det bedre. Sedgwick (2023) påpeger, at vi må overgive os til en reparativ læsning, som beror sig på at samle, hele og opbygge. At finde det, der kan være nærende, livgivende og åbnende, også selvom vores erfaringer rummer smerte og afvisning. Afsløringen som middel i kritikken har sine praktiske begrænsninger, og vi ser ligeledes, at vi langt fra er de første, der har forsøgt at råbe den universitære diskurs op. Vores kritik er et ekko af andres kritik – og ikke blot studerendes. Også tidligere ansatte har udtalt sig og rettet kritik imod den universitære diskurs. Tidligere lektorer i community psykologi og psykoanalyse valgte at pakke deres ting, da de i sidste ende blev presset ud af den universitære diskurs. Derfor må vi, som kritiske bannerførere, også skrive og fremvise en kritik, som sætter sin lid til reparation. En måde, hvorpå den Alternative Forelæsningsrække forsøger at lave reparationer, er ved at skabe rum for dialog, udveksling af erfaringer samt gennem interne møder, hvor vi, som studerende, deler drømme, potentialer og ønsker for, hvad forelæsningsrækken skal gøre. Vi forsøger at frigøre os fra frustrationerne over ikke at blive hørt, og det sker ofte ved at snakke højt om oplevelserne med hinanden. Vi arrangerer møder, laver udviklingsdage og sørger for at bære i fællesskab. Vi hører hinandens stemmer og erfaringer med en villighed til at blive berørt – heri finder vi ikke fejl eller udpeger utilstrækkelighed men forsøger at understøtte hinandens oplevelser i det universitære felt, som ofte har svært ved at rumme det afvigende, det følede og det ufærdige. Med det reparative blik opstår der en genkendelse af, at det at skabe kritik, viden og fællesskab også er en sårbar handling, og at vi netop i delingen af det uperfekte og uafsluttede opbygger noget fælles. Det er en praksis, hvor vi ikke kun forsøger at overbevise eller bevise, men hvor vi åbner op for, at kritik kan være nænsom, samlende og håbefuld. Det betyder ikke, at vi vender os bort fra det, der er svært, men at vi søger måder at være med det svære på, som ikke reproducerer den kulde og afvisning, vi netop kritiserer. Vi skriver og taler med hinanden ikke kun om problemerne, men om hvor vi kan så frø der, hvor noget er brudt. Det er en kritik, der ikke kun vil rive ned, men som også forsøger at plante noget andet i sprækkerne. Som Sedgwick minder os om, er det reparative ikke en flugt fra det smertefulde, men en måde at insistere på næring, forbindelse og håb. Selv i det, der frustrerer og vildtfarer os.

Mellem modstand og medgørlighed

Den Alternative Forelæsningsrække er en produktiv praksis, der er nødvendig for at undgå modløsheden. Men enhver praksis foregår i en forhandling med det eksisterende. I arbejdet med artiklen stødte vi på begrebet counter-hegemoni ved Line Lerche

Mørcks forelæsning om Praksisforskning og mo(ve)ment etnografi med tidligere bande/rocker-ledere på Den Alternative forelæsningsrække. Counter-hegemoniske alternativer er et koncept udviklet af Jean Lave, der bygger på Gramscis forståelse af counter-hegemonisk kamp (Mørck et al., 2025).

Counter-hegemoni er ifølge Mørck et al. (2024) deltagelsesmåder, hvorved deltagere fra udsatte positioner delvist kan overskride fremmedgørelse. Denne delvise overskridelse af fremmedgørelse kan kun eksistere, hvis man i samarbejdet med magtfulde parter opnår anerkendelse og legitimitet (Mørck et al., 2024). Forandring og alternative mulighedsrum skabes derfor i dialog mellem den hegemoniske praksis og de marginaliserede deltagere. I modsætning til den negative kritik (Bank et al., 2020), der primært har til formål at afsløre og kritisere det bestående, positionerer den counter-hegemoniske praksis sig ikke blot ”imod” noget, men udvikler alternativer mens det tilpasser sig og samarbejder med den hegemoniske praksis (Mørck et al., 2025).

Den Alternative forelæsningsrække kan forstås som en counter-hegemonisk praksis, hvor vi psykologistuderende, der førhen er blevet umyndiggjort, får mulighedsrum og kan forandre. Vi skaber i samarbejde med andre forskere seks fredage per semester et konkret alternativ til den hegemoniske akademiske praksis på Københavns Institut for Psykologi. Mørck et al. (2024) beskriver det counter-hegemoniske arbejde som ”et stadigt modsætningsfuldt krydspres i retning af konformitet/tilpasning til hegemoniske kulturer, der dominerer ’det etablerede system’” (s. 91). Denne balancegang eksisterer også i Den Alternative Forelæsningsrække, hvor dele af formatet i høj grad lever op til den hegemoniske praksis. De adspurgte forelæsere er udvalgt med blik for, at deres forskningsprofil eller uddannelsesmæssige baggrund kan indtænkes i en universitetsforelæsning eller pensumliste. Vi gør nemlig noget ud af at sige noget om, på hvilke(t) fag forelæseren kan placeres, når vi præsenterer dem til deres alternative forelæsning. Denne konformitet understøtter den nødvendige legitimering af, at mere magtfulde aktører end os selv, eksempelvis forskere fra andre universiteter, takker ja til at deltage og støtte vores kritik. Forelæsningerne er tiltænkt for psykologistuderende, men er åbne for alle interesserede. Personalet og ledelsen på Københavns Institut for Psykologi inviteres også med, dog som publikum, gennem plakater på Instituttets gange og mundtlige invitationer fra studerende. Nogle ansatte dukker faktisk også op – og deres tilstedeværelse, selv hvis de er uenige i vores kritik, bidrager til en anerkendelse af vores stemmer og muliggør, at vi trods vores marginaliserede positioner på universitetet kan udfordre den dominerende praksis.

Vi mener, at vi skal bruge mistænksomheden til at gøre noget med “den” samtidig med, at vi bruger det reparative til at skabe forandring, som gror i kritikens skygge.

DAF er netop en konkretisering af vores tidligere mere abstrakte utopier om et kritisk fællesskab og drømmen om anerkendelse af studerendes stemmer. Den Alternative Forelæsningsrække er et sted, vi godt må være. Det fysiske rum ophæver kritikken hjemløshed. Kritikken kan tage bolig her – ligesom vi kan.

Findes der én (hegemonisk) psykologi i Danmark?

Vi har i artiklen fremhævet, hvorledes den anerkendelse og genkendelse vi har mødt for vores arbejde i Den Alternative Forelæsningsrække særligt kommer fra tidligere ansatte på Københavns Institut for Psykologi eller forskere fra andre universiteter. Man kunne derfor sætte spørgsmålstegn ved, hvorvidt samarbejdet med den hegemoniske kultur, vi forsøger at udvide, egentlig er til stede. Eller har vi lukket os om os selv og anerkendes af de andre outsiders, dog med forskerkarrierer og universitetsansættelser. Siger dette egentlig mere om den splittelse, der også hersker på tværs af psykologien og universiteterne i Danmark?

En væsentlig betragtning er, at der i dag bedrives vidt forskellige former for psykologi på de danske universiteter uden nogen fælles samtale om, hvor faget, videnskaben og vores faglighed bevæger sig hen. Det synes vi bør vække bekymring. Vi får lyst til at spørge: Hvorfor findes der ikke et organ, der undersøger og følger udviklingen af psykologien som fag og praksis i Danmark? Hvorfor får forskelle mellem institutioner lov at passere som ubetydelige, når de reelt betyder alt for, hvordan psykologistuderende formes – og for hvilket samfund psykologien er med til at skabe? Psykologien er ikke en “one-size-fits-all”-videnskab, og netop derfor må vi stille spørgsmål til dens indhold. Vi mener, at vi må insistere på, at også psykologiens udvikling er til debat – og bør være det på tværs af universiteter. Vores erfaringer i det akademiske rum viser det tydeligt: Vi kan ikke undsige os det politiske i psykologien. Det er her allerede. Vi sender derfor en venlig invitation til at tage ansvar kollektivt.

Gammel vin på nye flasker – eller hvad?

Det, vi har forsøgt at komme nærmere, er, at psykologien ikke er, og har aldrig været, neutral. Den er et politisk felt, og det mærker vi i vores kroppe. Vi har insistet på at følelser, frustrationer og håb ikke er tilfældige eller “for private” til at høre hjemme i det akademiske rum. At tage vores følelser alvorligt er ikke et tegn på svaghed men på politisk og videnskabelig bevidsthed. Sedgwicks forståelse af det reparative lægger netop vægt på, at det er muligt at tænke og føle samtidig, at vi kan bruge vores frustrationer over ensretninger af vores uddannelse som en epistemisk kraft, der åbner og forankrer viden i levede erfaringer. Det er en psykopolitisk gestus, når vi insisterer

på, at det psykologiske altid er forbundet med det sociale, det kulturelle og det historiske.

Et paradoks der opstår, når vi gentager forelæsningsrækkens format semester efter semester er, at vi er i risiko for at blive fortolket som trivielle. Vores tiltag er blevet kritiseret for at være gammel vin på nye flasker af universitære autoriteter, der blot mener vi gentager en kritik, der blev rejst for længe siden, men nu er outdated og illegitim. Men vi ser værdi i gentagelsen og ønsker ikke at skabe 'Den ultimative Begivenhed', hvor vi 'overtager' psykologien eller en én-gang-for-alle løsning med denne forelæsningsrække. Vi vil dog insistere på at spørge os selv, hvordan vi sørger for, at vi (også i historisk forstand) ikke bliver glemt eller gemt væk. Vi ser, at opbakning og momentum kommer i bølger. Det betyder ikke, at vi ikke længere er aktuelle, men at vi til tider godt kan være blevet ramt af gentagelsens fare ved at fastholde og repetere vores kritik semester efter semester: Bliver vi set som trivielle, og i sidste ende usynliggjorte? Ved gentagelsen over tid, kan vores kritik indoptages af den hegemoniske praksis ved en passiv accept, der ikke fordrer forandring. Derfor må vi spørge: Hvordan sørger vi for, at gentagelsens paradoks ikke overtager vores projekt?

Hvis vi trækker på forståelsen af revolution som en måde at vedligeholde den virkelighed, vi ønsker os, så åbner der sig et andet potentiale. Vi har forsøgt os med aktioner, storslåede handlinger og blokader, men vi må også vise, at vi faktisk finder den psykologi, vi drømmer om, derude i forskningsverdenen. Det bringer os til Inger Christensen, som skriver i sit essay *Jeg tænker, altså er jeg en del af labyrinten* fra 1978, om hvordan revolution har rod i gentagelsen:

I maj 1968 stod jeg en aften i en øde og mørk gade i Paris. Lygterne var næsten skjult i de udfoldede trækrøner. En mand kom hastende forbi og spurgte mig i forbifarten: 'C'est par là, la révolution?' mens han pegede ivrigt i den retning han allerede fortsatte. 'Er det den vej til revolutionen?'. Jeg nåede ikke at svare, og nu i 1978 minder jeg mig selv om, at ordet *révolution* på fransk oprindeligt betyder 'en cirkelbevægelse, hvorved et bevægeligt legeme vender tilbage til sin oprindelige position'. F.eks. taler man om en planets revolution. Hvis det bevægelige legeme er et menneske, vil jeg tilføje, at det altid vender tilbage til sin oprindelige position, men forvandlet, altid forvandlet. (Christensen, 2019)

På samme måde læser vi vores insisteren på at gentage forelæsningsrækken, gentage vores kritik gennem vores indledende præsentationer af, hvad Den Alternative Forelæsningsrække som revolutionerende i sin cirkularitet. Her understreger vi både, hvordan perspektivet repræsenterer noget, som vi mangler på vores uddannelse, men som

måske har været en del af uddannelsen førhen. Mange af forelæserne, vi har haft ude, har selv deres uddannelse fra psykologi på Københavns Universitet, så vi gentager ikke kun en forelæsningsrække, men vi forsøger at gentage og vise en historie, som vi står på skuldrene af, men også forsvinder fra vores synsfelt samt fra fremtidige generationer af psykologistuderende. Derfor er gentagelsen af forelæsningsrækken fra semester til semester noget, vi insisterer på at gøre. Med denne forståelse af revolution, som en cirkelbevægelse snarere end en drastisk omvæltning af et system, insisterer vi også på mere omsorgsfulde måder at gøre kritik på, både for os selv, og dem vi kritiserer. I vores optik indeholder denne forståelse af revolution et potentiale for vores fagfelt. Vi møder hinanden med en omsorg, som ikke på samme måde er mulig i den mere omvæltende forståelse, som en enkeltstående storslået handling, der brat ændrer et system. Med denne cirkelbevægelse, som forelæsningsrækken er blevet, kan vi planlægge og undersøge, hvad vi oplever mangler og bliver fjernet fra vores uddannelse. På den måde ser vi Den Alternative Forelæsningsrække som en revolutionær handling i sig selv.

Referencer

- Andkjær Olsen, O., & Køppe, S. (1984). Sigmund Freud: Dora. I *Dora* (s. 8-20). Hans Reitzels Forlag
- Balslev, N. (2018). *Psykologistudiet: "Det handler ikke om køn, men om diversitet"*. *Uniavisen*. <https://uniavisen.dk/psykologistudiet-det-handler-ikke-om-koen-men-om-diversitet/>
- Bank, M., Staunæs, D., Raffnsøe, S., Szulevicz, T., Khawaja, I., & Kousholt, D. (2020). Affirmativ kritik: Håb og begejstring, uhygge og vrede. *Nordiske Udkast*, 48(1), 40–64. <https://doi.org/10.7146/nu.v48i1.141706>
- Byrckel, T. (2018). Den sidste kat lukker og slukker: Psykoanalysen som hysterisk symptom for den universitære diskurs. *Lamella – Tidsskrift for teoretisk psykoanalyse*, 1(1), 187–201.
- Christensen, I. (2019). *Essays: Del af labyrinten / Hemmelighedstilstanden* (1. udg., 1. oplag). Gyldendal.
- Indput (2025, 5. november) Alle artikler. *Indput*. <https://www.indput.dk/alle-artikler>
- Institut for Psykologi, Københavns Universitet. (2025, 28. maj). *Blokade og faglig udvikling på Institut for Psykologi*. <https://psy.ku.dk/om/blokade/>
- Kampis, D., Zettler, I., Dammeyer, J., Smith-Nielsen, J., Harrison Begus, K., Røhder, K., Væver, M. S., Reijman, S., & Southgate, V. (2023). *Faktaark vedrørende faget udviklingspsykologi forår 2023*. Københavns Universitet. https://psy.ku.dk/om/blokade/Faktaark_vedr._faget_udviklingspsykologi_for_r_2023.pdf
- Ministeriet for Uddannelse og Forskning. (2019). *Bekendtgørelse nr. 778 af 7. august 2019 om universitetsloven*. <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2019/778>
- Morton, T., Poulsen, S., Zettler, I., & Habekost, T. (2023). *Svar på faktuelle fejl i påstande om studienævnets behandling af pensum samt forskerklynge*. Københavns Universitet. https://psy.ku.dk/om/blokade/svar_paa_faktuelle_fejl_i_paastande_om_studienavnets_behandling_af_pensum_samt_forskerklynge.pdf
- Mørck, L. L., Petersen, S., Baunbjerg, M., & Kensmark, C. S. (2024). Hillerød-modellen: Brobygning, netværk og fællesskab arrangeret som (SSP-)samarbejde. *Nordiske Udkast*, 52(2). <https://psy.ku.dk/om/blokade/Line+Lerche+Mørck+et+al+-+Hillerød+modellen.pdf>
- Mørck, L. L., Türkoğlu, M. O. F., & Celosse-Andersen, M. (Accepted/In press). Gang Exit and Forensic Psychiatry: Counter-Hegemonic Alternatives in the Danish Welfare State. In K. E. Petersen, & N. Rosendahl (Eds.), *Inequality, Education, and Social Exclusion in the Welfare State: Pedagogical Responses from the Nordic Countries* (pp. 1-39). Routledge.
- Nathansen, H. (1912). *Indenfor Murene: Skuespil i fire Akter*.

- Nissen, M. (2014). BRUGERDREVNE STANDARDER SOM KONKRET UTOPI: EN KULTURHISTORISK TILGANG TIL SUBJEKTIVITETENS ALMENGØRELSE. *Psyke & Logos*, 35(1), 29.
<https://doi.org/10.7146/pl.v35i1.17516>
- Plechata, A., Petersen, A., Gal, C., Meilstrup, C. B., Stenbæk, D. S., Kamps, D. et al. (2022). Ansatte på Psykologi: Vi tager stærk afstand fra de studerendes blokade. *Uniavisen*. <https://uniavisen.dk/ansatte-paa-psykologi-vi-tager-staerk-afstand-fra-de-studerendes-blokade/>
- Sandorff, J. L. (2021a). Psykologistuderende frygter ensretning af deres fag. *Uniavisen*. <https://uniavisen.dk/psykologistuderende-har-afdaekket-en-markant-udvikling-i-deres-pensum/>
- Sandorff, J. L. (2021b). Institutleder på Psykologi: De studerende skal ikke bekymre sig – udviklingen i pensum er helt naturlig. *Uniavisen – Uafhængig af ledelsen*. <https://uniavisen.dk/institutleder-paa-psykologi-de-studerende-skal-ikke-bekymre-sig-udviklingen-i-pensum-er-helt-naturlig/>
- Sedgwick, E. K. (2023). Paranoid læsning & reparativ læsning. *Aleatorik*.
- Studienævn for Psykologi. (2025, 22. april). Study board Minutes [internt dokument]. Københavns Universitet.